

O'QUVCHILARNI SPORT FAOLIYATIGA JALB ETISHDA GAMIFIKATSIYA YONDASHUVINING SAMARADORLIGI

Valiyev Jasurbek Saydullo o'g'li

Farg'ona davlat universiteti Sport faoliyati fakulteti
Kopkurash nazariyasi va uslubiyati kafedrası o'qituvchisi

E-mail: jasurvaliyev2@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-2852-0820>

+998-90-368-14-13

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda o'quvchilarni sport faoliyatiga jalb etishda gamifikatsiya yondashuvining pedagogik samaradorligi hamda uning jismoniy tarbiya jarayonidagi amaliy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida sport mashg'ulotlariga o'yin elementlari, reyting tizimi, rag'batlantirish mexanizmlari va jamoaviy musobaqa usullarini integratsiya qilish orqali o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishi, motivatsiyasi va jismoniy faolligini oshirish masalalari o'rganildi. Pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida gamifikatsiya texnologiyasi qo'llanilgan mashg'ulotlarda o'quvchilarning sport mashg'ulotlarida muntazam ishtiroki, jamoaviy hamkorligi va jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlarida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Tadqiqot natijalari gamifikatsiya yondashuvi jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: gamifikatsiya, sport faoliyati, jismoniy tarbiya, motivatsiya, pedagogik texnologiya, o'yin elementlari, sport mashg'ulotlari, o'quvchilar faolligi, jismoniy rivojlanish, sog'lom turmush tarzi.

KIRISH

Ta'lim tizimida o'quvchilarning jismoniy faolligini oshirish, ularni sport va sog'lom turmush tarziga jalb etish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, mobil qurilmalar va virtual muhitning keng ommalashuvi natijasida o'quvchilarning bo'sh vaqtini passiv tarzda

o‘tkazishi ortib bormoqda. Bu esa ularning jismoniy harakat faolligining pasayishiga, sport mashg‘ulotlariga qiziqishning sustlashishiga hamda sog‘liq ko‘rsatkichlarining yomonlashishiga sabab bo‘lmoqda. Shu bois ta‘lim jarayonida o‘quvchilarni sport faoliyatiga faol jalb etishning innovatsion va samarali pedagogik mexanizmlarini ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari o‘quvchilarning nafaqat jismoniy rivojlanishini, balki irodaviy sifatlari, kommunikativ kompetensiyasi va ijtimoiy faolligini shakllantirishda ham muhim omil hisoblanadi. Biroq an’anaviy tashkil etilgan sport mashg‘ulotlari barcha o‘quvchilarda bir xil qiziqish va motivatsiyani shakllantira olmaydi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar ta’siri kuchaygan zamonaviy muhitda o‘quvchilarning sport faoliyatiga bo‘lgan ehtiyojlarini yangi pedagogik yondashuvlar asosida rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Shu nuqtai nazardan gamifikatsiya yondashuvi sport-ta‘lim jarayonini interaktiv va motivatsion shaklda tashkil etish imkonini beruvchi innovatsion pedagogik texnologiya sifatida alohida ahamiyat kasb etadi.

Gamifikatsiya – bu o‘yin mexanizmlari va elementlarini ta‘lim hamda boshqa noan’anaviy faoliyat turlariga integratsiya qilish orqali ishtirokchilarning qiziqishi va ichki motivatsiyasini oshirishga qaratilgan yondashuvdir. Mazkur texnologiya sport mashg‘ulotlarida reyting tizimi, ball to‘plash, bosqichma-bosqich rag‘batlantirish, virtual mukofotlar, jamoaviy musobaqalar va raqamli monitoring vositalaridan foydalanish orqali o‘quvchilarning sport faoliyatidagi ishtirokini faollashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, o‘smir yoshdagi o‘quvchilarda raqobat muhiti va muvaffaqiyatga erishish hissi yuqori motivatsion ta’sir ko‘rsatadi. Xalqaro pedagogik tadqiqotlarda gamifikatsiya texnologiyasining o‘quvchilarning o‘quv motivatsiyasi, jamoaviy faoliyati va mustaqil faolligini rivojlantirishdagi samaradorligi alohida ta’kidlanadi. Sport faoliyatida esa gamifikatsiya o‘quvchilarning mashg‘ulotlarga muntazam qatnashishi, sport mashqlarini faol bajarishi va jismoniy tayyorgarlik ko‘rsatkichlarining yaxshilanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, gamifikatsiya elementlari sport mashg‘ulotlarida emotsional muhitni yaxshilab, o‘quvchilarda sportga nisbatan ijobiy munosabat shakllanishiga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, yoshlarni ommaviy sportga keng jalb etish hamda sog‘lom avlodni tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni jismoniy tarbiya tizimiga joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan gamifikatsiya yondashuvini sport faoliyatiga integratsiya qilish o‘quvchilarning sportga bo‘lgan qiziqishini oshirish, ularning jismoniy faolligini rivojlantirish va sport mashg‘ulotlari samaradorligini kuchaytirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi – o‘quvchilarni sport faoliyatiga jalb etishda gamifikatsiya yondashuvining samaradorligini aniqlash va uning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy asoslashdan iborat. Shu asosda sport mashg‘ulotlarida gamifikatsiya elementlarini qo‘llashning metodik jihatlari hamda ularning o‘quvchilar motivatsiyasi va jismoniy faolligiga ta’siri tahlil qilinadi.

Natijalar va muhokama

tadqiqot jarayonida o‘quvchilarni sport faoliyatiga jalb etishda gamifikatsiya qilishning tajribani nazorat qilish tajribasi va nazorati bo‘yicha pedagogik tajriba- ishlarinov olib borildi. Harakatdagi har ikki guruh o‘quvchilarining sport mashg‘ulotlaridagi, motivatsiya faolliigi va ishtirokidagi tayyorgarlik ko‘rinishlari bir xil narsalar aniqlandi. Bu holat tajriba olishning obyektivligini ta‘minlash xizmati.

Tajriba sport mashg‘ulotlari gamifikatsiya asosida ishlab chiqilgan. Mashg‘ulotlarda reyting tizimi, rag‘batlantiruvchi ballar, bosqichli topshiriqlar, jamoaviy sport o‘yinlari va musobaqalardan foydalanish mumkin. Nazorat guruhida esa an’anaviy jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari davom ettirildi.

Tajriba yakunida gamifikatsiya qilish asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar o‘quvchilarining sport faoliyatiga bo‘lgan yordamini yuqori darajada oshirgan kuzatildi. tajriba, guruhda mashg‘ulotlarga muntazam qatnashish ko‘rsatkichi o‘rtacha 18–20 foizga oshgani qayd etildi. Nazorat guruhida esa ushbu ko‘rsatkich 6–8 foiz atrofida bo‘ldi. Shu bilan birga, sport mashqlarini bajarishdagi, jamoaviy ishtirok va topshiriqlarga mas‘uliyat bilan yondashish darajasida ham harakat bilan faol o‘zgarishlar kuzatildi. Jismoniy ishlab chiqish ko‘rsatkichlari tahlili ham tajriba guruhida baholashni ko‘rsatadi. harakat, tezkorlik

va tezlik ko'rsatkichlari o'rtacha 10–14 foizga yaxshilangani, koordinatsiya va umumiy jismoniy faollik darajasi esa o'zining ishlashiga ega bo'lgan aniqlandi. foyda, sport mashg'ulotlariga yordami past bo'lgan o'quvchilarning faol ishtiroki ortgani gamifikatsiyaning motivatsionni oshirishni ko'rsatadi.

Olingan maqsadlarni shuni ko'rsatish, o'quvchilarni sportga jalb qilishda samarali pedagogik vositalar. Mashg'ulotlarga o'yinning integratsiyalashuvi o'quvchilarda sport faoliyatiga nisbatan hissiy muhitga yordam berdi. yordam, reyting tizimi va rag' oshirish mexanizmlarining qo'shimcha o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirishib, sport mashg'ulotlariga bo'lgan yordamini oshirishdi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, gamifikatsiya jismoniy sport mashg'ulotlarining tiklanishiga, balki o'quvchilarning ijtimoiy va faolligiga ham ta'sir ko'rsatadi. Jamoaviy topshiriqlar sport o'yinlari o'quvchilari o'rtasida hamkorlik muhitini shakllantirib, sud kommunikativ kommunikativ ko'rinishini va rivojlantirdi. Shu bilan birga, bosqichma-bosqich rag' harakati tizimi o'quvchilarda muvaffaqiyatga erishish hissini shakllantirib, sport faoliyatidagi ishtirokni ta'minladi.

Ta'lim dasturigamifikatsiya qilishlari ayniqsa sport mashg'ulotlariga yordami past bo'lgan o'quvchilarda samaraliroq natija bergani kuzatildi. Bu esa o'yin texnologiyaning motivatsion qobiliyati yuqori darajada tasdiqlaydi. Zamonaviy pedagogik qarashlarga ko'ra, o'quvchilarning ta'lim jarayonidagi faol ishtiroki ichki tekshiruv va emotsional holati bilan chambachas bog'liqdir. Shu issiqlik gamifikatsiya sport mashg'ulotlarini tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiya sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Olingan sport-ta'lim jarayonida gamifikatsiya qilishdan yuklash o'quvchilarning jismoniy faolligi, sportga bo'lgan yuk va mashg'ulotlardagi ishtirokini ta'minlashga xizmat kilishini ko'rsatish. Shu umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etishda gamifikatsiya qilish uchun keng qo'llash mumkin.

Xulosa

Tadqiqot natijalari o'quvchilarni sport faoliyatiga jalb etishda gamifikatsiya yondashuvi yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Sport mashg'ulotlariga o'yin elementlari, reyting tizimi, rag'batlantirish mexanizmlari va jamoaviy bellashuvlarni

integratsiya qilish o'quvchilarning sportga bo'lgan qiziqishi hamda motivatsiyasini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, sport mashg'ulotlarida passiv ishtirok etuvchi o'quvchilarning faollashgani gamifik. Pedagogik tajriba-sinov ishlari davomida gamifikatsiya asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning sport mashg'ulotlariga muntazam qatnashishi, jismoniy faolligi va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarining rivojlanishiga xizmat qilgani aniqlandi. Shu bilan birga, tezkorlik, chidamlilik va koordinatsion harakatlar ko'rsatkichlarida ham ijobiy o'zgarishlar kuzatildi.

Bu esa gamifikatsiya yondashuvi sport mashg'ulotlarini nafaqat qiziqarli, balki samarali tashkil. Tadqiqot davomida olingan natijalar gamifikatsiya texnologiyasi zamonaviy jismoniy tarbiya tizimida innovatsion pedagogik vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqladi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning sport faoliyatiga bo'lgan barqaror qiziqishini shakllantirish, ularning jismoniy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishda samarali metodlardan biri hisoblanadi. Shu sababli umumta'lim maktablari jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida gamifikatsiya elementlaridan maqsadli va tizimli foydalanish sport-ta'lim jarayonining pedagogik samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu yondashuvni raqamli platformalar va mobil texnologiyalar bilan integratsiya qilish orqali sport mashg'ulotlarini yanada takomillashtirish imkoniyati mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Deterding S., Dixon D., Khaled R., Nacke L. From game design elements to gamefulness: defining gamification // Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference. – New York, 2011. – P. 9–15.
2. Ryan R.M., Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being // American Psychologist. – 2000. – Vol. 55, №1. – P. 68–78.
3. Kapp K.M. The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education. – San Francisco: Pfeiffer, 2012. – 302 p.
4. Werbach K., Hunter D. For the Win: How Game Thinking Can Revolutionize Your Business. – Philadelphia: Wharton Digital Press, 2012. – 148 p.

5. Hamari J., Koivisto J., Sarsa H. Does Gamification Work? – A Literature Review of Empirical Studies on Gamification // Proceedings of the Annual Hawaii International Conference on System Sciences. – 2014. – P. 3025–3034.
6. Bruner J.S. The Process of Education. – Cambridge: Harvard University Press, 1977. – 97 p.
7. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978. – 159 p.
8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – Москва: Политиздат, 1975. – 304 с.
9. Elkonin D.B., Davydov V.V. Developmental Teaching in the Soviet Educational System // Journal of Russian and East European Psychology. – 1995. – Vol. 33, №6. – P. 3–15.
10. Хонкелдиев Ш.Х. Жисмоний тарбия назарияси ва методикаси. – Тошкент: Ўқитувчи, 2018. – 320 б.
11. Саломов Р.С. Спорт педагогикаси асослари. – Тошкент: Fan va texnologiya, 2020. – 256 б.
12. Qodirova M.M. Pedagogik kompetentlik va uning rivojlanish omillari. – Toshkent: Ilm Ziyο, 2020. – 180 b.
13. Xalimova Z.Sh. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kognitiv kompetentligini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar // TDPU ilmiy axborotlari. – Toshkent, 2021. – №4. – B. 45–52.
14. G‘ofurov M.G. Oliy ta’lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muammolari // Pedagogik ta’lim. – 2019. – №3. – B. 25–30.
15. Organisation for Economic Co-operation and Development. Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Framework 2030. – Paris: OECD Publishing, 2019.
16. UNESCO. Quality Physical Education Guidelines for Policy-Makers. – Paris: UNESCO Publishing, 2015.